

הלכות שבת סימן שיו

של (א) קמא (כלבו והנה"ט פ"א). ויש מקלן לומר דעד שבעה ימים (ג) לא מקרי של קמא (טור ויררכי), (וענין לעיל סימן שיד קצ"ה י). **ג'קושר *שאניו של קמא ואינו מעשה אמן.** מטר לקשרו לכתחלה. הגה וכן לענין סתרתו (ז) דינו כמו לענין קשירתו (טור). (ח) **ביצד, נפסקה לו רצועה וקשרה, נפסק תחילתו וקשרו, או שקשר (ט) חבל בדלי *או שקשר רסן בהמה, הרי זה פטור, וכן כל ביוצא באלו הקשרים שהם מעשה הדיוט וכל אדם קושר אותם לקמא, וכל קשר (י) שאינו של קמא, אם קשרו קשר אמן, הרי זה אסור.** (ג) **הולצתו מצוה, כגון (יא) שקושר למדד אחר משעורי התורה, (יב) מטר לקשר *קשר (יג) שאינו של קמא:** הגה [*] ויש אומרים (יד) דיש לזהר שלא להתיר שום קשר שהוא שני קשרים זה על זה, דאין אנו בקיאים אינה מקרי קשר של אמן ואפלו בשאינו של קמא אסור לקשרו והוא הדין להתירו, וכן נהגין (הגהות אלפסי פרק אלו קשרים). ומכל מקום נראה דבמקום צרוא אין לחש ומטר להתירו, דאינו אלא אסיר דרבנן ובמקום צר לא גזרי. והא דבצינן שני קשרים זה על זה הנינו שקושר שני דברים ביחד, אבל אם עשה קשר *בראש אחר של חוט או משיחה (טו) *דינו בשני קשרים (סמ"ג): **ב (ד) (טז) נשקטו לו**

באר היטב

(א) קמא. ופטור אבל אסור, ואינו חייב אלא עשוי להתקנס לעולם או זמן ארץ, עב"י וב"ט: (ג) לא מקרי. ומטר לכתחלה. וענין ט"ז שאין דעתו פן: (ג) וקצתו מצוה. אפלו הוא מעשה אמן שרי אם א"א בענין אחר, מ"א: (ד) **נשקטו.** אבל במנעל חדש אסור לתן הרצועות בשבת דמתקן מנא וזה"ל בסדל או במקנסים, אבל אבנט שרי להקניט במקנסים דלא מבטל לה חסם וצווי להקניט ולהוציא סרי, לא הוי קמתן מנא, ב"י ס"ס נה, ע"ש. וכתב סמ"א: וא"כ אסור להקניט משיחה לשם דמכטל לה חסם, וט"ז

משנה ברורה

מקרי [פמ"ג]: (ז) דינו כמו וכו'. רוצה לומר, דאם הוא קשר שחייבין על קשרו, חייבין על התירו, וכל שהוא פטור אבל אסור או מטר לכתחלה, גם בהתירו פן הוא (רמב"ם). וכל קשר שמתיר להתירו, אם אינו יכול להתירו מטר לכתחלה (אם הוא לצורך), ואין לעשות בן בקני עס-הארץ, שלא יבוא להקל יותר (אחרונים בשם היש"ש): (ח) **ביצד, נפסקה וכו'.** ארלעיל קאי, בשל קמא ואינו מעשה אמן דפטור אבל אסור: (ט) **חבל בדלי.** המלוי שם (ד) על-פי הבאר לשאב בו מים: (י) **שאניו של קמא.** הנינו אפלו בשעשאו להתיר באותו יום עצמו, אסור לדעה זו, פיון שעשאו מעשה אמן: (יא) **שקושר למדד.** הנינו שקושר שני חבליים ביחד כדי שיוכל למדד בהם שיעור מקוה: (יב) **מטר לקשר וכו'.** הנינו (ה) אפלו הוא מעשה אמן¹⁴, דאי לא הכי אפלו בלא מצוה שרי, ומכרי פשיא אפטר בענין אחר, דאי לאו הכי יעשאו מעשה הדיוט או עניקה לבד וימדד בו, ולא יצטרף להתיר אסור דרבנן: (יג) **שאניו של קמא.** הנינו (ו) אפלו הוא צווי לזמן. כתב בספר בית-מאיר, שמה שהעתיק השלחן-ארזך דמתיר במקום מצוה הוא רק דעת הרמב"ם והטור¹⁵, אבל לרש"י והחוספות ויכרסונת שם מצדד דקשר האסור אסור אפלו במקום מצוה, ענין שם: (יד) **דיש לזהר וכו'.** פרוש, פיון (ו) דלר"י [רמב"ם] אסור לכתחלה באמן אפלו בשמתיר בו ביום, ואין אנו בקיאים מהו קשר של אמן. (ט) ומסתברא דכל קשר שקושרין אותו הדיק היטב הרי של אמן¹⁶, לכן אנו נזהרים בכל קשר שהוא של שני קשרים¹⁷, דשני קשרים הוי קשר אמין¹⁸. ומה שכתב שום קשר, רצה לומר אפלו אותן קשרים המבאירין לקמן בסיון זה דמתיר לקשר ולהתיר, הנינו דוקא בקשר אחר: (טו) **דינו בשני קשרים.** דאז מתהדק שפירא¹⁹ ומקרי קשר של אמן: **ב (טז) נשקטו וכו'.** אבל במנעל חדש (ט) אסור

שערי תשובה

[*] וי"א דיש לזהר כו'. וכתב ב"י: בגליליותו פשט הספד לקשר שני קשרים בהסדרו אשר בפתני שאינו של קמא והוא של הדיוט, ולת דתש לה אלא כעוטה דמנושא דבטילן במעשיתו, ענין שם:

(ד) **נשקטו.** אבל במנעל חדש אסור לתן הרצועות בשבת דמתקן מנא וזה"ל בסדל או במקנסים, אבל אבנט שרי להקניט במקנסים דלא מבטל לה חסם וצווי להקניט ולהוציא סרי, לא הוי קמתן מנא, ב"י ס"ס נה, ע"ש.

באר הלכה

ומתיר אותו²⁰. ורצועות מנעל וסנדל שקושרין אותן על הקל בשעת כלבוש, ונודות בין וסמן אפ"ל-פי שיש לו ב' אוננים והינו האוננים שבוטלין לחובו וקושרין, ובאחת מהן יכול להוציא מן. והנה אמינא דחד מנודו בטולי מבטל לה ולא יתירו, שם. והנה של בשר אפ"ל-פי שכולה להוציא בעשר ולא תתיר הקשר, עד כאן לשונו: וכל אלו הדברים נזכרים שם במשנה להקרא לכתחלה, ולקרב"ם טעם, דכל אלו הדברים אינם נעשים קשר אמן רק קשר הדיוט וגם עשוי להתירו, הא אם עשה אלו הדברים בקשר אמן [הינו בקשר אמין] שלא יהיה נטר מצמצו בשום אופן, אף שדברן להתיר בכל יום, גספן היה אסור לכתחלה, וי"א שישארי פוסקים אין חילוק בזה, דקשר כזה אין עלי שם קשר כלל: * **שאניו של קמא** ואינו מעשה אמן וכו'. כל זה הוא לשון הרמב"ם, והינו אפלו אם הוא עשוי לאיזה זמן, ולשית תרא"ש דוקא בשאינו של קמא כלל, וכו' ב"ה: * **דינו כמו וכו'.** ענין בבית-יוסף שקטב: הנה תרא"ש כתב דיןא לו שאינו מחיב במתיר, כי אם במתיר על-מנת לקשר קשר של קמא, דומא דצני חלוץ שהיה במשפן, וכתב הבית-יוסף על זה דמקובנן אף להרא"ש אסור בכל ענין. ודע, דהנה פליגי על הרא"ש בזה: רש"י בספר כלל נדול דף עד עמוד ב' דברור המתחיל שרי חדי, וכמו שהביאו החוספות בשמו בזה ענין דבר המתחיל 'קושר', וכן הרמב"ם דהלכות שבת הלכה ח המפריד את הפתיל וכו', ענין שם, וכמו שכתב בספר מעשה-דקל. וכן בספר תפארת-שמואל על הרא"ש כתב דהרמב"ם והפ"ג פליגי על זה, ענין שם היטב דרבניו וכו' מאד, ולפי דבריו שם יוכל הרבנו חננאל לסבר גספן קש"י בזה, ואנא הוכחת החוספות הנ"ל שקטבו והרמב"ם חננאל בענין מתיר על-מנת לקשר, וגם מהירושלמי אין שום ראיה. והנה בענין הדין צריך עיון לי על דברי הרא"ש, דאף דאם נימא דבעינן בזה דומא דמשכן, הלא גם בקורע, דאימא במשנה בדקנא דבעינן על-מנת להפר, ומשום דבמשפן פן היה כדאימא בגמרא, ואפלו הכי קמא לן דהוא הדין בקורע על-מנת להקן, וכמו שמקובל בסוף סימן שמ, ענין שם, ועל-פירוש השעם משום דקין שיש תקון על-ידי קרשיתו, בקורע על-מנת להפר דמי, אמ"פ הכי נמי בשיש תקון על-ידי סתרתו הקשר, קמתיר על-מנת לקשר דמי, וגם לפי דבריו, מאי מקשה בזה קיב הפניות אחר דמתיר רצועות מנעל, לימא הא דתני חייב במתיר על-מנת לקשר וכו' דמי אסור במתיר שלא על-מנת לקשר, אלא ודאי דקלאכת מתיר הוא ענין בקני עצמו וחיב אפלו שלא על-מנת לקשר: * או שקשר רסן בהמה. ומה דאימא לעיל דקשר בגמלים חייב, טידי שבעל הגמל עשה הקשר דהוא מעשה אמן, ובאן באדם דעלמא שהוא מעשה הדיוט: * **בראש אחר של חוט.** והוא הדין של חבל, סמ"ג שם, וענין שם בבאורי מהרא"ש, דבראש החוט של תפירה גספן די קשר אחר ואלו קשרים אימא בדקנא חכין. ומה דאימא בגמרא 'הוא שקשר' ואינו חושב השפנה רק מלאכת תופר, כפרש מהרא"ש דמרי בשקשר שני ראשי החוט יחד: * **דינו בשני קשרים.** ענין במשנה ברורה מה שכתבתי דהוה מעשה אמן, ואף דבסמ"ג שם לא אירי כלל בענין מעשה אמן, כי הוא לא העתיק במלאכת קושר שיטת הרמב"ם דמעשה אמן, מכל מקום

שער הציצית

(ד) רש"י: (ס) מנא-אברהם: (ו) פי להרמב"ם בנדאי אין חילוק בין ליום אחר או לזמן וכו', והבטור ששכירא לה בעלמא קהרא"ש דלזמן יש אסור דרבנן, סבירא לה להטור דבנה התירו כשום מלמא דמצוה: (ז) מנא-אברהם והגרי"א, פי להרא"ש מטר אפלו בקשר אמן אם אינו עשוי להתקנס: (ח) מנא-אברהם בשם שלטי-נבונים: (ט) מנא-אברהם ושי"א:

הַלְבוֹת שֶׁבֶת סִימָן שִׁי

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ז]

אם אינו יכול להחירו מִתַּר לְנִקְיָא (אם הוא לְנִקְיָא).

[משנ"ב ס"ק יח]

הַיִּי שֶׁל אֶמְנָא (וכו', שֶׁל שְׁנֵי קְשָׁרִים) (וכו', הַיִּי קְשֶׁר אֶמְנָא).
 (15) וכן הדיק של קשר רופף שהוא קשר על גבי קשר, כגון הדיק
 הקשר העליון שבציצית שמצוי לפעמים שמתרופף קצת. כתב הקצות
 השלחן (סי' קכג בד"ש ס"ק ד') שיש בזה חשש חיוב חטאת, מפני
 שקודם ההדיק לא היה עשוי מעשה אומן, ועל ידי ההדיק נעשה
 מעשה אומן. והוסיף, שאם היה הקשר רפוי מאד, ודעינו שהיה רחוק
 מן הקשר שתחתיו, אפשר שחייב אף לדעת הרא"ש, כיון שקודם
 ההדיק לא היה עליו שם קשר כלל. וכן דעת הגר"ש אויערבך (שולחן
 שלמה ס"ק א אות ה) שאסור להדיק קשר או להרפותו, וכן דעת הגר"צ
 קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ד ס"ק ב).

(16) דעת החזו"א (א"ח סי' נב ס"ק יז) שאין זו אלא חומרא בעלמא. אך
 להדיק את הקשרים העשויים בחוטי הציצית [ראה הע' הקודמת], דעת
 הנר"צ קרליץ (חוט שני שם ובשע"צ ס"ק מב) שאף לדעת החזו"א אין
 זה אסור רק מחומרא בעלמא אלא מעיקר הדין, כיון שקשירת הציצית
 נחשבת מעשה אומן. [והוסיף שם (ס"ק יד) שאין אוסרים ללכת עם
 ציצית שקשורה אינם מהודקים מחשש שמא יבא להדיקם בשבת, כיון
 שאף בלא ההדיק הציצית כשירה].

ולענין עשיית שני קשרים [שאינם מהודקים] במטפחת הראש או
 בחגורה שעל גבי המתנינים וכדו', דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ב
 פל"ד סוף ס"ק ה) שדינה כעשיית שני קשרים זה על גבי זה ואסורה,
 ולכן גם אין להתירה אלא במקום צער.

מאידך, דעת הגר"ש אויערבך (שש"כ פט"ז הע' קסז) שלא אסר הרמ"א
 לעשות כן אלא בשני קשרים מהודקים היטב, שעל ידי כך נחשבים
 הם כקשר אומן, אולם במטפחת הראש שאין הקשרים מהודקים היטב
 יש להקל, וכתנאי שדעתה להתירם בו ביום, וכן דעת הגר"ש אלישיב
 (ארחות שכת ח"א פ"י הע' טז). ובשרית שבט הלוי (ח"ח סי' ס) כתב,
 שכיון שכתב הברכי יוסף [הובא בשע"ר תשובה ס"ק א] שכבר פשט
 המנהג לקשור שני קשרים בחגורה, הוא הדין והוא הטעם שיש להתיר
 לעשות קשרים אף במטפחת הראש.

ובקצת השלחן (סי' קכג בד"ש סוף ס"ק ד') כתב לענין מטפחת שקשורים
 סביב הצוואר בשני קשרים זה על זה, שאף שמדינת מותר בזה כשדעתו
 להתירם בו ביום, מ"מ יש להעדיף לעשות לכתחילה קשר עניבה.

ובטעם הרמ"א שהיקל בזה במקום צער, כתב הקצות השלחן (שם ס"ק
 ה) שאין טעמו רק משום שבמקום צער הקלו, שהרי לא מצאנו כשאר
 איסורים דרבנן שהקלו במקום צער, אלא שטעמו שיש לצרף את דעת
 רש"י והרא"ש שכל קשר העשוי להתירו ביומו אינו אסור אפילו
 מדרבנן, וכן את זה ששני קשרים העשויים זה על גבי זה אינם נחשבים
 מעשה אומן אלא מספק, וכן דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני שם), אלא
 שהעיר שמשלשן הרמ"א ומביאור הגר"א משמע שטעם ההיתר אינו
 אלא מחמת שבמקום צער הקלו.

ואף שהרמ"א לא כתב כן אלא לענין התרת הקשר, דעת הגר"צ קרליץ
 (חוט שני שם) שהוא הדין לענין קשירת קשר כזה, שאף היא מותרת
 במקום צער, כשאי אפשר לקשור באופן המותר. והוסיף, שלפיכך
 מותר לקשור תחבושת בקשר כפול על גבי פצע כדי למנוע צער מן
 החולה, כל עוד אי אפשר להדיקה באופנים המותרים, וכתנאי שתהיה
 דעתו להתיר קשר זה באותו היום, ושהקשרים לא יהיו מהודקים.

(17) ולהוסיף קשר על גבי שני קשרים העשויים זה מכבר, צידד הגר"ש
 אויערבך (שש"כ פט"ז הע' קעב ובח"ג שם) שאסור, שכיון שעל ידי
 הקשר השלישי מתחזק הקשר הכפול עוד יותר, נחשב הדבר כעשיית
 קשר בראשו של חוט. והוסיף (ח"ג שם), שמ"מ יש לדון שמה אין זה
 דומה לקשר שבראש חוט, שבקשר הנעשה בראש חוט, אף על פי שלא
 נעשה אלא לחיזוק, מ"מ נעשה על ידי דבר חרש, מה שאין כן בקשר

המשך במילואים עמוד 42

[משנ"ב ס"ק יב]

מִתַּר לְקְשָׁרָא (וכו', הַיִּי אֶפְלוּ הוּא מַעֲשֶׂה אֶמְנָא).

(12) ואף על פי ששאר איסורי שבות דרבנן לא הותרו אף במקום מצוה
 [ראה ראש השנה לב, ב], כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קעג אות ו'),
 שאין לדמות גזירות חכמים זו לזו. ומ"מ כתב, שאפשר שיש לחלק בין
 איסור זה לשאר שבותים, על פי מה שכתב הגר"א (א"ח סוף סי' עמ"ט)
 ששבותים דרבנן חמורים משאר גזירות דרבנן, וממילא יתכן שאיסור
 הקשירה מדרבנן שאינו אלא גזירה הותר במקום מצוה, אף על פי
 ששאר שבותים דרבנן לא הותרו.

וכן להתיר קשר זה לצורך מצוה, כתב החזו"א (א"ח סי' נב ס"ק יז) שמותר.
 אבל במקום צער, כתב הקצות השלחן (סי' קכג בד"ש ס"ק ה) שאסור
 לקשור או להתיר כלל, ולא הקלו במקום צער אלא בשני קשרים זה על
 גבי זה [וכפי שכתב הרמ"א], וכן דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ד
 ס"ק ה). וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק יח).

וכשיש צורך לקשור תג וזהו מידו של תינוק שנולד בשבת, ואי אפשר
 לעשות כן אלא על ידי קשר כפול, דעת הגר"ש אויערבך (שש"כ פל"ז
 הע' כו), שכיון שאין זה קשר העשוי לקיימא, ויהיו התינוק נחשב
 צורך מצוה [כדי שלא יבוא הדבר לידי תקלה של אח שישא ח"ו את
 אחותו], אין כאן אלא איסור קשירה מדרבנן שמותר במקום מצוה, אלא
 שעל כל פנים לא יקשרו אלא ביד אחת בלבד ויתירוהו במרצאי שבת.

(13) וכן קשר של קיימא שאינו מעשה אומן, כתב הערוך לר' (סוכה
 לב, ב) שלדעת המחבר מותר לקשור לצורך מצוה.

[משנ"ב ס"ק יג]

דְּמִתָּר בְּמָקוֹם מַצְוָה הוּא רַק דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְהַשּׁו"ר.

(14) ואף שלדעת הטור קשר ואסור מדרבנן הינו קשר העשוי לזמן, ואין הדבר
 תלוי כלל במעשה אומן [וכדעת הרא"ש], ואם כן מדוע התירו לעשות קשר
 האסור מדרבנן לצורך מצוה הרי יכול לעשותו באופן המותר, ודעינו שיעשו
 על דעת להתירו בו ביום, ביאר הגר"ש אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ג אות
 ב) שבמקום מצוה לא אסור חכמים לעשות קשר של דבריהם כלל.

מילואים

42

הלכות שבת סימן שיו

המשך מעמוד 262

בראשו של חוט, אך בשקית שיש לה ידיות מותר לקשור את שתי ידיה וזו לזו, כשם שמותר לקשור בקשר אחד כל שני דברים נפרדים. והעושה קשר בראש חבל עבה, שאין הקשר יכול להתחזק בו, דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני שם) שאין קשר זה נחשב כשני קשרים, והוסיף, שיש להסתפק מאיזה עובי של חבל יש להחשיב את הקשר כמי שאינו מהודק.

והעושה קשר בראשו של חוט שאינו שזור אלא עשוי מדבר אחד, כגון בחוט ניילון וכדו', דעת הגר"צ קרליץ (שם) שאין בזה איסור משום קושר, כיון שאין קשר זה מחבר שני דברים נפרדים.

הנעשה על גבי שני קשרים, שאף על פי שמחזק את הקשרים הקיימים, מימי לא נעשה בזה שום דבר חדש, והומה הדבר לבישול דבר שמצטמק ויפה לו שאינו בכלל בישול.

[משנ"ב ס"ק טו]

ד"א מ"ה"ק שפ"ר.

(18) וכן הקושר שני ראשי חוט ביחד בקשר אחד, כתב הקצו"ע (סי' פ סמ"ה), שדין בקושר קשר אחד בראש החוט.

וכן שקית ניילון, דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ב ס"ק ג) שאסור לקושרה בראשה אפילו בקשר אחד, כיון שדומה הדבר לקושר קשר אחד

הלכות שבת סימן שיו

המשך מעמוד קלב

להתירו ביומו. ואפילו אם לאחר שנעשה הקשר, חשב לקיימו לזמן בינוני, דעת הגר"צ איערבך (שש"כ פט"ו הע' קצד) שיש להקל בזה. אכן אם לאחר שנעשה הקשר חשב לקיימו לעולם, הסתפק הגר"צ איערבך (שם) בדיונו. וראה מה שכתבנו לעיל בהקדמת המשנ"ב לסימן.

ואף להתיר קשר זה שלא במקום צער, כתב החזו"א (שם) שמותר, שאף על פי שלענין קשר אמוץ שנעשה ליומו, כתב הרמ"א לעיל (ס"א) שנהגו שלא להתירו אלא במקום צער, מ"מ כיון שמנהג זה אינו אלא משום חומרא בעלמא, ממילא בקשר שנעשה מאליו שדאי שאין בו מנהג ידוע, יש להעמיד על עיקר הדין שמותר להתירו בכל אופן.

ואם נסתבכו שדרכי מנעלו ונקשרו ויש לו צער, כתב החזו"א (שם) שמותר להתירם, הן מחמת שקשר זה נעשה מאליו, והן מחמת דברי הרמ"א שבקשר שנעשה ליומו יש להקל להתיר במקום צער.

וקשר שנעשה מאליו בשעת גלילת ספר התורה בשחרית בשבת, כתב החזו"א (שם) שמותר להתירו לצורך קריאת התורה במנחה, והן מחמת שנעשה הקשר מאליו, והן מחמת שיש בהתרתו משום צורך מצוה, וכפי שכתב השו"ע לעיל (ס"א) שיש להקל בקשר האסור מדרבנן לצורך מצוה. ועל המנהג לקשור את הס"ת בעניבה על גבי קשר ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק כט).

וקשר על גבי קשר שנעשה מאליו, במקום שדרכו לעשות קשר של קיימא, הסתפק הגר"צ איערבך (שש"כ פט"ו הע' קצד), אם מותר להתירו, שאפשר שלא התירו להתיר קשר הנעשה מאליו, אלא במקום שדרכו בעניבה, אבל במקום שדרכו לעשות קשר של קיימא, לא התירו. ודעת הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ב ס"ק ב עמ' ריח) שאסור להתירו.

[משנ"ב ס"ק כה]

לְנִמְקֵק אוֹ לְחַתֵּךְ (32) וכו', עַל־מִנְתַּ לְמַתְּנָן (33) וכו', דְּהִינֵי שְׁבִית דְּשִׁבּוֹתָא (34). ולענין קריעת תפירה העשויה לזמן, כתב הלבושי שרד ברעת הט"ז (ס"ק ה) שאסור הדבר מדרבנן, וכן כתב הכף החיים (ס"ק ג). והשו"ע הרב (ס"ז) והח"י אדם (ח"א כלל כו ס"ה) לא הזכירו איסור זה. ודעת הגר"צ איערבך (שש"כ פל"ה הע' סג) והגר"צ קרליץ (איל משולש מקור השולחן ס"ג אות נה) שלדעת המקילים בתפירה שאינה של קיימא, יש להקל אף בתפירה העשויה לזמן.

ולענין איסור קורע בניתוק דברי הלבשה המגיעים מבית החרושת כשהם קשורים יחד, כגון כפפות, דעת הגר"צ איערבך (שש"כ פט"ו הע' רט ובח"ג טב, ושולחן שלמה ס"ק י) שאין בזה משום איסור קורע, ולכן אף על פי שלכתחילה יש להפריד מבעוד יום כדי לחוש לדעת

(29) והחזו"א (אור"ח סי' נב ס"ק יז) ביאר באופן אחר, שהרמ"א דיבר בקשר שאי אפשר להתירו לעולם אלא רק לחותכו, ולפיכך נחשב חיתוך הבגד כגמור מלאכת הבגד, ויש בזה משום מכה בפטיש, והים של שלמה דיבר בקשר שאפשר להתירו על ידי מומחה, אלא שמעדיף לחותכו מכיון שאינו רוצה לטרוח, וכיון שהקשר עומד להתרה ולא לחיתוך, נחשב החיתוך דרך קילקול, ומותר לעשותו כשהמטרה היא לאפשר את לבישת הבגד, וכשם שמותר לשבור חבית כדי לטול את מה שבתוכה כמבואר בשו"ע לעיל (סי' שיד ס"ח).

ולענין איסור מכה בפטיש בהפרדת דברי לבוש המגיעים מהמפעל כשהם קשורים יחד, כגון כפפות, דעת הגר"צ איערבך (שש"כ פט"ו הע' רי וח"ג שם) שמותר להפרידם, שכן לדעת המשנ"ב, שהסרת דבר שהתווסף בחפץ לאחר שכבר נגמרה מלאכתו אינה אסורה משום מכה בפטיש, כבר היו דברי לבוש אלו ראויים למלאכתם קודם שנתחברו זה לזה [אלא שמי"מ לא יעשה זאת בפני עם הארץ], ואף לדעת החזו"א אין איסור בדבר, שאין דבריו אמורים אלא במניעה הנעשית בחפץ עצמו, כגון בתפירת בית הצואר המונעת את לבישת הבגד, אולם כשבחפץ עצמו לא נעשה שום שינוי, אין בהסרת המניעה משום מכה בפטיש. וכן לענין הסרת תורת של מחיר וכדו' מן הבגד, דעתו (בנין שבת פ"ב אות ג) שאין בכך משום מכה בפטיש, לפי שאין תולים את התורה בבגד אלא לאחר גמר עשיית הבגד, וגם אין התורה משנה את הבגד עצמו.

מאידך, דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ד ס"ק יג) שבניתוק דברי הלבשה הקשורים יחד, וכן בהסרת תורת של מחיר וכדו', יש משום איסור מכה בפטיש, כיון שאי אפשר ללבושם בלא כך.

על איסור קורע בהפרדת בגדים קשורים וכדו', ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק כה).

ולענין אריזות ניילון העשויות כעין שקית ונפתחות בקלות במקום דיבוקן, דעת הגר"צ איערבך (שש"כ פט"ו הע' יט) שאין בפתחתן משום מכה בפטיש, כיון שדיבוק זה אינו מבטל מהן שם כלי, ועל איסור קורע בפתחת שקיות אלו, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק כה).

(30) והחזו"א כתב (אור"ח סי' נב ס"ק יז), שאף על פי שאסור להתיר קשר זה, מ"מ לנתקו מותר, שכיון שדרכו בהתרה כשמנתקו נחשב דרך השחתה, ומותר לעשות כן כדי לאפשר את לבישת הבגד.

(31) ואפילו אם בשעה שהתכוין לעשות את העניבה היתה דעתו להשאירה יותר משבוע, כתב החזו"א (שם), וראה חוט שני ח"ב פל"ד ס"ק ב עמ' ריח) שיש לדון את הקשר שנעשה מאליו כקשר שעשוי

הלבבות שבת סימן שיו קלב באור הגולה

ח שבת ט"ח ט
ק"א במשנה

רצועות מנעל וסנדל או (ה) שגשמיט (יז) רוב הרגל, מתיר להחזיר (יה) הרצועות למקומן ובלבד (יט) שלא (ו) יקשר: הגה * ודוקא שיוכל להחזירו (כ) בלא (י) טרח, אבל אם צריך טרח לזה, אסור, דחשינין שמה יקשר (תוס' חורא"ש פ' במה ט"מ): ג * מתירין בית הצנאר מקשר שקשור כובס, (כא) שאינו קשר של קניא, אבל אין (ח) פותחין אותו מתוך, (כב) דמתקן מנא הוא. הגה אפילו כבד נפח, רק שחור (ט) האמן (כג) יקשרו או הפור בחדר כדרך שהאמנים (כד) עושין (ה' יוחס ד"ה). ולכן אסור (כה) לנתק או לחתוך זוג של מנעלים התפורים יחד כדרך שהאמנים עושין אף על גב דהתפירה אינה של קניא, דאין חלוק בהפירה בין של קניא לאינה של קניא. ויש מתירין בהפירה שאינה של קניא, (הגמ"ר פ' במה ט"מ). ואין להחזיר בפני עמ-הארץ (כ"ז): ד * יקושרין (י) (כו) דלי (כו) במשיכה או באבנט וכיוצא

באר היטב

אכל משום קורע אינו תיב אא"כ עושה ע"מ לתפור, כ"י, רצון כ"מ: (ט) האמן, ואינו יכול להחזירו אא"כ סתם החוטים אסור, ר"י, וכתב הישי"ש פ"ד דביצה סימן ט: אכן הסתמך שנתקשרו המשיחות ולא יוכל להחזירו, שרי לב"ע לנתקן, שהרי אינה עשויה אלא להחזירו בכל זמן שרוצה, ואף זה לא יעשה בפני ע"ה אלא בצנעה, עכ"ל, וכ"כ הב"ה. וכ' הס"א: ומ"מ נ"ל דאם אינו בגיל להחזיר הקשר של הפתח אלא משבת לשבת אסור, עס"א: (י) דלי, ופירי שאינו מעשה אמן, מ"א:

באר הגולה

בין דחשינין דסובר הסמ"ג דקשר אחד שבראש החוט מתהדק שפיר ונקרא קשר מדאורייתא כמו ב' קשרים בעלמא, סובר הרמ"א דלענין מעשה אמן שרת הוא לשני קשרים בעלמא: * ודוקא שיוכל להחזירו וכו', עין בקנ"א אברהם וט"ז שהשינו על זה וכתבו דשעות סופר הוא. ומפני דמ"ר הקש"א אפשר קצת למרן, דאף דבדברי"מ נראה דהענין דברי הוסיפות וקרא"ש, עין שם, בהנהגותיו פה חזר מזה וסתם להלכה כדעת הגה"ה מרדכי בקרבן בזה טומנין, וזה לשונו: פסק רשפים דרצועות מקטנן וכו' ובלבד שיחיה שם באותו ענין שלא נצטרף לחש שמה יתקע, כגון שהתקב גדול שיוכל להחזירו בלא טרח: אלמא דסבירא לה דבמקום שנתחבר הוא בלא טרח תו לא חשיבן שבווא לקשרו ולנתקו וזוהי שמצנן הוסיפות וקרא"ש, אין הצניעות מהרמ"א בעצמו בידען. ה"קור לסבירא זו נראה שישא להבדלות מרדכי מפה דאמר שם בפנימא מ"ז עמוד ב' דאם היה נסוי מטר דלא גרירין בה שמה יתקע, עין שם ברי"ן וריטב"א, ודבריו הוסיפות דסבירא להו דאפילו בנקב רחב שחש שמה יתקע, על פירוש דסבירא להו דשם אין רגילות לתקע, עין בהנהגות אשר"י שם, ועין באליה רבה שכתב דגם מרדכי מרדכי באגדה משמע דסבירא להו דבריהם תו לא חשיבן שבווא לקשרו, ובכל מקום למעשה נראה דאין לזוז מרדכי הוסיפות וקרא"ש דאפילו נקב רחב אסור במקום שרגילין לקשר, וכתב השקפתי במשנה ברורה בשם האחרונים, שגם השור ונבנה יתקע הענין

בראשן, אפילו אם הנקב רחב אסור להחזירו⁽¹⁾. ועין בבאר הגולה: ג (כא) שאינו קשר של קניא. שאינו עשוי להתקנם (יב) רק עד שיקטנו הבעלי הבית לביתו⁽²⁾. (יג) ויש מתירין בדבר⁽³⁾, אלא אם כן עשוי להחזירו באותו יום של הפסיקה: (כב) דמתקן מנא הוא. ותיב (יד) משום מכה בפטיש⁽⁴⁾, דהוא גמר מלאכה: (כג) וקשרו. בטוב, עד שאינו יכול להחזירו אלא אם כן יחתך החוטים או ינתקן, ולכן חשיב עתה פתיחה מתוך ואסור משום תקון מנא, ובספר ים של שלמה פתב, דכתבת שנתקשרו המשיחות ולא יוכל להחזיר, שרי לבלי עלמא לנתקו⁽⁵⁾, שהרי אינו עשוי אלא להחזירו בכל זמן שירצה ולא מקרי קשר, ואף זה לא יעשה בפני עמ-הארץ אלא בצנעה; על-פירוש צריך לומר דסבירא לה להיכ-של-שלמה דדוקא בפתח האמן וקשרו אסור לנתק, אבל שאר קשירות שרי, כן פתב מגן אברהם ונהפ"ש אפשר, דכשקשרו האמן בפשע מלאכה יש בזה משום מכה בפטיש⁽⁶⁾ כשחולכו ומנתקו אחר-כך, דהוא גמר מלאכה, אבל שאר קשירות שנקשרו אחר שכתב נגמר הפגד, אין שם בזה משום מכה בפטיש כשמתקן אחר-כך. ואם אינו רגיל להחזיר הקשר של הפתח אלא משבת לשבת, (כו) אסור לנתק פני דאסור להחזירו⁽⁷⁾, ומכל מקום אם דרף לעשות צניקה וכלא פניקה נקשר, דינו כקשר שעשוי להחזיר בכל יום⁽⁸⁾ [נ"א]: (כד) עושין. שחוקרין אותו עד שנגמרה מלאכתו: (כה) לנתק או לחתוך⁽⁹⁾. והשעם נראה, משום דהוא חשיב כקורע על-מנת לתקן⁽¹⁰⁾. כל קשר שהוא עשוי למנוע ולא לתמידות, ואפילו אם הוא קשר אמין, יש להקל עליו אינו-יהודי לקשר ולהחזיר אם הוא לצורך הרבה, דהיינו שכותב דשבות⁽¹¹⁾ [אחרונים]: ד (כו) דלי וכו'. סעיף זה אגרי בשקושר דלי לבאר שיהיה לשאב בו מים, והוא הדין בשפסק חבל שעל הדלי גופא, דבמשיכה ואבנט מתיר ובחבל אסור, אם לא (ט) בפניקה ובדלקמה, ואפילו אם יחשב לקשר שם רק לפי שעה, (ז) גם-כן אסור: (כו) במשיכה או באבנט. דהוא חשיב ואינו מבטלו שם, והרי קשר שאינו של קניא⁽¹²⁾. אבל בחבל, אפילו חבל דגרדי דהוא חשיב, גם-כן אסור, דגרדין אטו חבל דעלמא דאינו חשיב ונרצו לבטלו שם, והרי של

שער הציון

(י) מגן-אברהם ועוד הרבה אחרונים. ומה שכתב חס"ד בסוף הסימן להפקי, כבר תהיה והשיגו עליו: (יא) מגן-אברהם וט"ז ושא"י: (יב) לבוש: (יג) ט"ז: (יד) ויש"י. ועין בסוף סימן שם בבאר הגולה דפור המתחיל "לא" מה שכתבו שם בסוף הענין אודות זה: (טו) מגן-אברהם: (טז) אברהם: (יז) עין בבאר הגולה בתחלת הסימן שבאגרו דקשר שרצו להיות גמ' אין מועיל מחשבתו להחזיר, ועין במגן-אברהם בסוף הסימן בשם הפל"ו:

